

щодо кримінального процесу завжди носять допоміжний характер. Віднесення їх до конкретних процесуальних джерел доказів може призвести до змішування обох видів діяльності й негативно відбитись на кримінальному судочинстві, а це вже було в історії нашої держави: безпідставні кримінальні репресії, свавілля.

Законодавець визначив процесуальний порядок проведення слідчої дії, вимоги до протоколу, в якому мають бути зафіксовані перебіг і результати проведення цієї слідчої дії. Протокол за результатами оперативно-розшукових заходів складається на основі відомчих нормативних актів і його реквізити чітко не визначені. Правильність проведення слідчої дії, достовірність одержаної інформації завжди можуть бути перевірені в подальшому, оскільки в ній беруть участь або поняті, або свідок, потерпілий чи інші суб'єкти кримінального процесу. На жаль, цього не скажеш про протокол, складений за результатами оперативно-розшукових заходів. Участь понятих тут суперечить самій природі ОРД, інші особи теж не беруть участі в оперативному заході, і тому інформація оперативного працівника про хід оперативного заходу і сам факт його проведення не можуть бути перевірені.

На нашу думку, протоколи, складені за результатами ОРЗ, не повинні застосовуватись як джерело фактичних даних. Оперативно-розшукова природа цих протоколів не може змінитися від наміру використання їх у доказуванні по кримінальних справах. Це не протоколи слідчих і судових дій. Правовий режим формування й використання вказаних протоколів зовсім різний. Як зазначає Б.Т. Безлепкін, неясність з приводу того, як, де й при яких обставинах одержаний матеріальний об'єкт, що несе відповідну інформацію, і неможливість дослідити ці питання шляхом провадження слідчих і судових дій не тільки породжує сумніви в достовірності такої інформації, позбавляючи її доказового значення, а й створює підґрунтя для підозри в тому, що обвинувальні докази сфальсифіковані [8, 75-77]

Отже, інформація, одержана під час проведення оперативно-розшукових заходів є непроцесуальною й щодо процесу доказування носить допоміжний або орієнтовний характер. Процесуальна інформація одержується шляхом проведення процесуальних дій, однак доказовою є лише та її частина, яка складає зміст дока-

зів, служить засобом доказування в кримінальній справі. Тому ототожнювати процесуальну й доказову інформацію теж не слід. Адже процесуальна інформація може й не бути доказовою, коли вона не відноситься до предмета доказування й не допомагає з'ясувати обставини, що мають значення для встановлення істини в справі. Результати ОРД можуть бути використані для визначення напрямку розслідування й висунення версій, черговості чи виду слідчих дій, обґрунтованості рішень про проведення окремих слідчих дій і тактики їх проведення, обрання чи зміни запобіжного заходу.

Література

1. Давлетов А.А. Факт, информация, знание в структуре уголовного-процессуального познания // Правоведение. - 1990. - № 2. - С. 88-92.
2. Степанов О.С. Належность как один из критериев доказывания // Підприємництво, господарство та право. - 2003. - № 5. - С. 110-113.
3. Калатур М.В. Особливості процесу доказування на стадії порушення кримінальної справи // Мат-ли науково-практичного семінару "Прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування" (25 березня 2006 р. м. Кіровоград). - Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2006. - С. 26-27.
4. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации. - М.: ТК Велби; Проспект, 2003. - 592 с.
5. Бедняков Д.И. Непроцессуальная информация и расследование пре ступлений. - М.: Юридическая литература, 1991. - 208 с.
6. Манівець Е.М. Деякі питання удосконалення кримінально-процесуального законодавства України // Підприємництво, господарство, право. - 2003. - № 8. - С. 104-106.
7. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. - 4-е вид., доп. і переробл. - К.: А.С.К., 2005. - 1120 с.
8. Безлепкин Б.Т. Доказательства в советском уголовном процессе // Советский уголовный процесс: Учебник / Под. ред. В.П. Божьева. - М.: 1990. - С. 75-95.

Калатур М.В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри загально-правової та гуманітарної підготовки Національної академії внутрішніх справ
Надійшла до редакції 14.08.2012*

УДК 343.98

ДО ПИТАНЬ ВИЗНАЧЕННЯ ЕНЕРГО-ІНФОРМАЦІЙНОГО АСПЕКТА ПРЕДМЕТА НАУКИ КРИМІНАЛІСТИКИ

Калаянова Л. В.

Наукова діяльність позначається предметною спрямованістю зусиль зі системного формування комплексу знань, які позиціонують себе на тлі загалу відомостей про предмети, процеси, явища відповідно до певних вимог, зокрема, їх повторюваності, структурності, системності, доступності щодо спостереження за ними, їх підконтрольності з боку суб'єкта, який оперує науковим процесом, можливості їх перевірки тощо. Переважний загал наукового середовища у своїх зусиллях щодо отримання знань зорієнтований убік зовнішнього джерела інформації відповідно до принципів наукової парадигми: матеріалістичної діалектики. Означений підхід у наукових дослідницьких процесах зумовлений загально-соціальною орієнтацією в пізнавальній діяльності © Л.В. Калаянова, 2012

на інструментарій фізичної природи, зокрема, фізичну анатомію людини з грубо матеріальними рецепторами. Ця обставина значно обмежує використання можливостей у пошуках і отримання інформації, яку можна покласти у формування методологічної й методичної систем з метою оптимізації наукової діяльності.

Новітні досягнення в науково-технічній галузі значно змінили життєві орієнтири, акцентували пізнавальну діяльність на інформативну складову біологічної одиниці світу, дозволили сформувати умови щодо змін наукової парадигми на підставі уведення поняття у системі знань, визначення нових видів і рівнів знань, зокрема, на рівні енерго-інформаційному в статистичному, лінгвістичному й змістовному вираженні одиниць, си-

ШВЕДНОУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИЧІЙ ЧАСОПИС

стем. Створені нові наукові напрями, зокрема, у галузі інформаційного права, відповідно до сформованих і адаптованих у наукове середовище теорій статистичної [1] й семантичної [2, 3] інформації. Характер природи будь-якої інформації єдиний - енергетичний, у фізичній площині проявлений у частотних характеристиках, що лежить в основі взаємодії коректно до закону резонансу. На цій підставі обґрунтовано функціонує термін і поняття "тезауруса", тобто життєвий досвід одиниці соціальної системи в інформаційному позначенні знань, а також відповідна спроможність сприймати певний об'єм повідомлень адекватно їх природі.

Однак слід зауважити, що відповідно до концептуальних основ матеріалістичної діалектики інформаційне й змістовне поле, а з цим і потенціал тезауруса зменшується на порядок щодо знань тонкої, нематеріальної частини природи речей, процесів, явищ. Це зауваження стосується й людини, яка виступає одночасно і суб'єктом (оператором), і об'єктом пізнання своєї психічної складової в контрольованому розумовому процесі. Енергія не створюється й не руйнується, однак її форма і якісні показники можуть бути змінені через думки, наміри й рішення, зокрема, вона може набути більшої сили за рахунок динамічності й цілеспрямованості. Для цього необхідно лише свідомо підтримувати наміри. Самою природою створено енергетичний інструмент у пізнавальних актах суб'єкта дослідницької діяльності щодо об'єктивного й суб'єктивного інформаційних просторів.

В означеному світлі сучасну наукову парадигму необхідно сприймати як певний енерго-інформаційний блок, що позиціонує як форма переконань, яка структурно відбивається на психічному стані і яка відіграє роль програмного забезпечення у відтворенні інформації пам'яті з рівня підсвідомості на рівень свідомості, зокрема в частині порівняльного аналізу в акті ідентифікації об'єктів. Переконавання розглядаються як психологічні складові тонкого енерго-інформаційного аспекту людини, які, апріорі, піддаються змінам під впливом волі, яка у свою чергу, у свій алгоритм розвитку включає енерго-інформаційні аспекти. Отже, для визначення й конкретизації природи волі слід прийняти до уваги її частотні параметри. Доречним постає визначення терміну "воля" за висловленням Марка Річа: "Воля - это могучая сила, которую сознательно или несознательно используют все люди, чтобы зафиксировать свое...внимание на...различных энергетических явлениях. Это...яркий *шнур* энергии, который наш ум использует..." [4, 93]. Додамо в поясненні: з метою фіксації уваги на об'єктах, явищах, місцях, людях тощо.

Дія об'єктивних і визначальних природних законів еволюційного розвитку сьогодні позначилась суттєвими інформаційними змінами, які можна спостерігати на різних рівнях і у сферах організації суспільства, зокрема, які позначені національними характеристиками: у сучасній Україні зі зміненою політико-економічною формацією. Наразі назріла проблема принципово нового сприйняття й розуміння об'єктивних процесів, явищ, закономірностей природного, соціального, технічного, технологічного, політичного та інших аспектів життя, які мають єдине джерело походження - енерго-інформаційне, що відповідає духовному рівню, який позиціонує себе знаннями.

Постсоціалістичний науково-інформаційний простір позначився некоректними щодо світового рівня інформаційного розвитку концептуальними засадами. Докт-

рина соціалізму відкидала ідею побудови інформативно забезпеченого суспільства; навпаки, свідомо нав'язувалась думка марксистсько-ленінського матеріалізму приземлення свідомості людини, фактично утримуючи її на межі невігластва. Залишки тенденції виключно матеріалістичної діалектики в описовій системі світу присутні й у сучасній науковій парадигмі - матеріалістичній діалектиці. Однак слід акцентувати новітні погляди на сутність людини, її місця й ролі у Всесвіті й у соціумі з позицій, що людина на тільки фізичне тіло, а й певна біоенергоінформаційна субстанція: останні відомі наукові розроблення, зокрема, К.Г. Короткова містять означений людський аспект в об'єкті досліджень. Метод газорозрядної візуалізації об'єктів (ГРВ) застосовують у медицині задля моніторингу стану здоров'я; у психофізіології - для кількісного визначення рівня стресу й психофункціональної готовності до виконання складної професійної діяльності, а також у дослідженнях свідомості, властивостей рідини й матеріалів. Останні розроблення доказують, що існує кореляційна залежність стану фізичного й фізіологічного аспектів людини від стану біоенергоінформаційних показників, які, у свою чергу, складаються з ментального, емоційного, інтуїтивного компонентів [5, 6].

Широкого поширення проблеми дослідження енерго-інформаційної природи доказів у науковому колі наразі не спостерігається. До питань розроблення загальнонаукових аспектів інформаційного явища й інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю в останні часи звертались: К.І. Беляков, І.В. Гора, А.В. Іщенко, В.А. Колесник, В.Ю. Шепітько, однак не було спроби розглянути суть питання в кореляційній залежності з енергетичним феноменом людини, зокрема фахівця в галузі криміналістики в режимі його діяльності з досліджень доказів по справі.

Питанням природи й сутності інформації, її місця й ролі в різних процесах в останні часи присвячено багато наукових робіт, особливо в природничих науках. Результати науково-технічного прогресу креативно адаптовані в криміналістичні методики дослідження об'єктів - носіїв інформації про злочинну подію, яку можна розглядати в декількох вимірах, зокрема, енергетично-інформаційному.

Криміналістика, досліджуючи питання забезпечення юридичних проваджень науковими методиками пошуку, виявлення, фіксації, вилучення слідів злочину на матеріальних носіях виходить з позицій сучасних поглядів на природні процеси взаємодії об'єктів в концепції їх енергетичної сутності [6]. Зокрема, наслідки застосування в криміналістичних дослідженнях фізичних методів, таких як рентгеноспектральний аналіз, демонструють діяльність на енерго-інформаційному, квантовому рівні. Означена сутність є причинним фактором щодо формування й розвитку будь-якої структури (системи), зокрема біологічної, технічної тощо, що проявляє себе в закономірностях руху й переробки інформації в суспільному середовищі, із загальними принципами побудови й функціонування інформаційних систем соціальної природи, які використовують інформацію у форматі знань. "Причиною взаємодії може бути будь-яка енергія - механічна, термічна, хімічна, біологічна. Процеси відображення знаходять свій прояв не лише у відтворенні зовнішніх ознак, а й у відтворенні інших властивостей предметів" [7, 61], зокрема їх інформаційної частини, яку можливо сприймати відповід-

ним енерго-інформаційним інструментарієм. Увага як певна енерго-інформаційна структура допомагає встановити фізичні відносини з оточуючим і внутрішнім, змістовним світом. Означені фізичні взаємозв'язки містять всі рухливі функції, почуття, відчуття тощо.

В юридичних провадженнях, у частині отримання знань про обставини юридичної події шляхом експертних актів щодо оброблення інформації від об'єктів, які перебували в контакті з конфліктуючими сторонами, чуттєво-біологічний рівень сприйняття інформаційно-енергетичних структур невід'ємно пов'язаний з психічною діяльністю людини, зокрема самого експерта в криміналістичному провадженні. Експерта в цьому разі необхідно розглядати як ланку, інформаційну одиницю в енергетичному просторі. Отже, процес пізнання експертом істини по справі виступає як акт механічний, біологічний, психічний, енерго-інформаційний тощо. З огляду на заявлене, необхідно зауважити, що залежно від рівня вирішуваних експертних задач необхідно обирати відповідні: методику, тактику, інструменти дослідження, лінгвістичну форму описування, техніку безпеки тощо. Для дослідження енерго-інформаційного рівня об'єкту, його внутрішньої, змістовної частини необхідно обирати відповідний інструментарій. Безпека прийняття єдиного вірного професійного рішення лежить у площині його персонального енерго-інформаційного потенціалу, володіння ним енергетичними навичками, а також навичками повного самоусвідомлення в умовах певних експертних ситуацій.

Воля як елемент інструментарію психічного рівня, що за природою являє специфічну енергетичну структуру, у своєму ефективному режимі обов'язково пов'язана з увагою, яка також має енергетичну природу і, таким чином, відповідає науковим вимогам тотальності інструментарію. Певні енерго-інформаційні конфігурації волі й уваги формують наміри суб'єкта дослідження. Без змістовного визначення "волі" і "уваги" в термінах енерго-інформаційного рівня й відповідних структур неможливо отримати дійовий і життєздатний інструментарій наукового дослідження. Зважаючи на обставину, що цей інструментарій є суть природних аспектів суб'єкта дослідження, виникає питання щодо наукової організації діяльності по створенню умов системного його розвитку, що можливо за наявності відповідних методологічних основ. Акцентуємо увагу на термінологічному тандемі - енергія плюс інформація, де інформація маніфестує форму, в якій зберігається зміст, тобто програма існування й розвитку цієї форми, своєрід-

ний код. Інформація без змісту, певного виду енергії, не креативна, не дійова; у ній не міститься сила, що є живою й продуктом розуму.

Критично розглядаючи сучасні наукові позиції щодо визначення науки криміналістики, зокрема В.Ю. Шепітька: "Криміналістика - это наука о закономерностях преступной деятельности и ее отражении в источниках информации..." [8, 7], відзначимо, що її науковий погляд функціонально спрямований у бік формального й беззмістовного прояву природних тенденцій (а не закономірностей) у частині відображень наслідків злочинної діяльності у формальних носіях, які, апріорі, неможливо визнавати джерелами доказів, а питання щодо визначення природи інформаційного джерела доказів лишається відкритим. Закономірності, які мають виходити до складу предмета науки криміналістики, в означеному ключі фактично не визначені з причини матеріалістичного підходу й визнання суто матеріального спектру інструментарію пізнання тих закономірностей; лишилися поза увагою суто причинний нематеріальний фактор їх появи й розвитку. З позицій причинних факторів відривається креативна перспектива розбудови дійсно предметної новітньої науки криміналістики.

Література

1. Шенон К. Работы по теории информации и информатике. - М., 1963.
2. Винер Н. Кибернетика или управление и связь в животном и машине. - 2-е изд. - М.: 1968.
3. Шрейдер Ю.А. Социальные аспекты информатики // НТИ: ВИНТИ. 1989. - № 1.
4. Рич М. Энергетическая анатомия: Руководство к пониманию и использованию Энергетической Системы Человека / Перев. с англ. - М.: София, 2012. - 192 с.
5. Ки Т. Практическое пособие по космоэнергетике. - М.: Золотой теленок, 2007. - 224 с.
6. Ракитов А.И. Философия компьютерной революции. - М.: Политиздат, 1991. - 287 с.
7. Криміналістика: Посіб. для підготов. до іспитів. / І.В. Гора, А.В. Іщенко, В.А. Колесник. - 3 - е вид., стереотип. - К.: Вид. ПОЛИВОДА А.В., 2005. - 236 с.
8. Шепітько В.Ю. Криміналістика: Курс лекцій. - 2-е узд., перераб. и дополнен. - Х.: Одиссей, 2005. - 368 с.

*Калянова Л.В.
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
транспортного права Одеського національного
морського університету
Надійшла до редакції 25.08.2012*

УДК 343.12:341.6

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Тарасенко Р. В.

Кримінально-процесуальне законодавство не тільки надає органам дізнання, досудового слідства, прокурові й судові владні повноваження, реалізація яких обмежує або ущемляє вихідні конституційні права й свободи людини, а й зобов'язує дбати про дотримання прав учасників кримінального судочинства. Це підкреслює гуманістичний характер кримінального процесу, спрямованість на забезпечення інтересів людини, побудову громадянського суспільства й правової держави.

На сучасному етапі становлення демократичних

інституцій і реформування законодавства дуже важливо дотримуватися тих основоположних принципів кримінального процесу, що продекларовані міжнародними нормативними документами, запозичити загальноприйняті міжнародною спільнотою положення й ідеали. Одним з найважливіших таких принципів є забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. Адже не можна переоцінити можливість для свідків і потерпілих безперешкодно свідчити в ході досудового розслідування чи надавати допомогу органам дізнання

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**